

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 16 juni 2026

Mål nr
Ö 3043-25

PARTER

Klagande

R.O.

Ombud: Juristen T.B.

Motpart

E.S.

Ombud: Advokaten L.D.

SAKEN

Tillstånd till prövning i hovrätt av mål om vårdnad m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges beslut 2025-03-10 i mål T 2067-25

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen förklarar att det i undantagsfall är möjligt att förordna om umgänge med umgängesstöd för viss tid enligt 6 kap. 15 c § föräldrabalken utan att samtidigt förordna om en övergång till umgänge utan sådant stöd.

Med ändring av hovrättens beslut meddelar Högsta domstolen tillstånd till målets prövning i hovrätten såvitt avser frågan om umgänge.

Högsta domstolen meddelar inte prövningstillstånd i målet i övrigt.

Hovrättens beslut i dessa delar står därmed fast.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

R.O. har yrkat att Högsta domstolen ska meddela tillstånd till målets prövning i hovrätten beträffande vårdnad och umgänge.

E.S. har motsatt sig ändring av hovrättens beslut.

Högsta domstolen har meddelat det prövningstillstånd som framgår av punkten 5.

SKÄL**Bakgrund**

1. R.O. och E.S. har tillsammans dottern M., som föddes 2018. Parterna separerade 2021 och M. har sedan dess bott hos E.S. Fram till våren 2023 hade M. umgänge med R.O. i viss omfattning.

2. I december 2023 ansökte E.S. om stämning mot R.O. och yrkade att vårdnaden om M. skulle tillfalla henne ensam. R.O. motsatte sig ändring av vårdnaden och framställde för egen del yrkanden i fråga om boende och umgänge. Tingsrätten beslutade interimistiskt att M. skulle ha umgänge med R.O. i närvaro av umgängesstöd. Umgänget påbörjades i augusti 2024

och pågick en gång i veckan under knappt ett halvår fram till huvudförhandlingen.

3. Tingsrätten beslutade i sin dom att E.S. ensam skulle ha vårdnaden om M. och avslog R.O.s yrkanden avseende boende och umgänge. Enligt tingsrätten var det inte till M.s bästa att förordna om umgänge utan umgängesstöd eftersom R.O. behövde lära sig bland annat att bemöta M. på ett mer åldersadekvat sätt. Tingsrätten menade därför att det bästa vore om ytterligare umgänge med umgängesstöd skedde först, gärna i kombination med föräldrautbildning. Med hänvisning bland annat till att ett umgänge med umgängesstöd måste vara begränsat i tiden ansåg tingsrätten emellertid att det saknades förutsättningar att förordna om fortsatt umgänge med umgängesstöd.

4. Hovrätten har inte meddelat prövningstillstånd.

Frågan i Högsta domstolen

5. Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd och med stöd av 54 kap. 12 a § rättegångsbalken beslutat att pröva frågan om det är möjligt att förordna om umgänge med umgängesstöd enligt 6 kap. 15 c § föräldrabalken utan att samtidigt förordna om en övergång till umgänge utan umgängesstöd.

Barnets rätt till umgänge

6. I 6 kap. 2 a § föräldrabalken anges att barnets bästa ska vara avgörande för alla frågor om vårdnad, boende och umgänge. Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet ska det enligt paragrafens andra stycke fästas avseende särskilt vid risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för våld eller annat övergrepp, eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa. (Jfr även artikel 3 i barnkonventionen.)

7. Enligt 6 kap. 15 § första stycket har ett barn rätt till umgänge med en förälder som det inte bor tillsammans med, utom i det fall det strider mot barnets bästa. Umgänget kan ske genom att barnet och föräldern träffar varandra eller genom att de har annan kontakt. (Jfr även artikel 9.3 i barnkonventionen.)

8. Bedömningen av vilket umgänge som är bäst för barnet bör – även om ett beslut om umgänge i princip gäller fram till dess att barnet fyller 18 år – ha sitt fokus på de närmaste åren. Detta beror på att det vid beslutstillfället kan vara svårt att förutse och beakta alla framtida förändringar som kan ha betydelse för umgängets utformning och omfattning. (Jfr ”Risken för bortförande II” NJA 2023 s. 1018 p. 19 och ”Det uteblivna umgänget” NJA 2024 s. 480 p. 26.)

Umgängesstöd enligt 6 kap. 15 c § föräldrabalken

9. När rätten beslutar om umgänge med en förälder som barnet inte bor tillsammans med, får rätten, om barnet har behov av det, enligt 6 kap. 15 c § första stycket besluta att en person som utses av socialnämnden ska medverka vid umgänget (umgängesstöd). Ett beslut om umgängesstöd ska enligt samma stycke gälla för en viss tid.

10. Om en fråga om umgängesstöd aktualiseras ska domstolen ta ställning till om det finns förutsättningar för att umgänget, efter en övergångsperiod med umgängesstöd, kan övergå till umgänge utan sådant stöd (jfr prop. 2009/10:192 s. 12 och 29 f.).

11. Om domstolen kommer fram till att så inte kan ske inom överskådlig tid bör domstolen inte förordna om ett umgänge med umgängesstöd. Bakom detta ligger bland annat bedömningen att ett förordnande som inte kombineras med en övergång till ett umgänge utan sådant stöd generellt sett inte skulle vara till barnets bästa. Inget hindrar emellertid att domstolen

förordnar om umgänge på annat sätt än genom att föräldern och barnet träffas. Frågan om umgänge med umgängesstöd kan också väckas på nytt vid en senare tidpunkt. (Jfr a. prop. s. 12 och 30 samt Anna Singer, Barnets bästa, 8 uppl. 2024, s. 185.)

12. Av lagtexten framgår att om domstolen i stället gör prognosen att umgänget efter en övergångsperiod med umgängesstöd kan övergå till umgänge utan sådant stöd ska umgängesstödet beslutas för viss tid. Regelverket måste anses bygga på tanken att domstolen i den situationen också ska förordna om fortsatt umgänge utan umgängesstöd för tiden därefter. Ett beslut om umgängesstöd är följaktligen ett komplement till ett beslut om umgänge enligt 6 kap. 15 a § föräldrabalken. (Jfr a. prop. s. 11.)

13. Förhållandena när en fråga om umgänge aktualiseras i domstol kan emellertid vara mycket varierande. Och ibland kan det vara särskilt angeläget att ett pågående umgänge där barnet och föräldern träffar varandra med umgängesstöd får fortsätta under ytterligare en period. Det kan alltså inte uteslutas att förhållandena i vissa fall kan vara sådana att det måste anses stå i strid med principen om barnets bästa att inte förordna om något umgänge, även om det vid tidpunkten för domstolens bedömning är osäkert om umgänget på sikt kan ske utan umgängesstöd. I dessa undantagsfall bör det vara möjligt att förordna om umgänge med umgängesstöd under viss tid utan att samtidigt förordna om en övergång till umgänge utan umgängesstöd. Även om en sådan tillämpning inte synes ha varit förutsedd av lagstiftaren kan den inte anses stå i strid med vad som sägs i 6 kap. 15 c § föräldrabalken.

14. Den i prövningstillståndet ställda frågan ska besvaras i enlighet med det nu sagda.

15. Det bör i sammanhanget klargöras att det inte finns något hinder mot att förordna om umgänge med umgängesstöd utan att samtidigt förordna om

en övergång till umgänge utan sådant stöd i situationer när domstolen interimistiskt beslutar i frågor om umgänge (jfr 6 kap. 20 § föräldrabalken och a. prop. s. 30).

Frågan om prövningstillstånd i hovrätten

16. Mot bakgrund av Högsta domstolens bedömning finns det anledning att meddela prövningstillstånd i hovrätten i frågan om umgänge. Det ankommer därefter på hovrätten att bedöma frågan om umgänge utifrån de förhållanden som är aktuella vid tidpunkten för hovrättens prövning.

17. Det har inte framkommit skäl att meddela prövningstillstånd i målet i övrigt. Hovrättens beslut att inte meddela prövningstillstånd står därmed fast i dessa delar.

I avgörandet har deltagit justitieråden Anders Eka, Petter Asp (referent) Malin Bonthron, Stefan Reimer och Margareta Brattström. Föredragande har varit justitiesekreteraren Amanda Landell.